

Guidelines of Ecotourism Management at Umphang Wildlife Sanctuary, Thi Lo Su Waterfall, Umphang District, Tak Province according to Iddhipada 4

Auaha Tulyaphiban¹ Somkid Phumthureiyn² and Jaroonsak Soonthondachar³

Received: August 23, 2023

Revised: October 17, 2023

Accepted: October 18, 2023

Abstract

The purposes of this research article were 1) to study the context of ecotourism management; 2) to study the relationship between Iddhipada 4 and the management guidelines for ecotourism management at Umphang Wildlife Sanctuary, Thi Lo Su Waterfall; 3) to present guidelines of ecotourism management at Umphang Wildlife Sanctuary, Thi Lo Su Waterfall, Umphang District, Tak Province according to Iddhipada 4. It was a mixed methods research by distributing a questionnaire with a confidence value of .894 to a sample of people in the area of Umphang District, Tak Province, consisting of 3 subdistricts, namely Umphang Subdistrict, Mae Klong Subdistrict, and Mae Lamung Subdistrict, totaling 391 people, using stratified random sampling. and in-depth interviews with 15 key informants by purposive sampling. Statistics used in the research were frequency, percentage, mean, standard deviation and finding the Pearson correlation coefficient. Descriptive content analysis techniques were used. The results of the research found that 1) people's opinions

¹ Nakhonsawan Provincial Cultural Office

²⁻³ Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding author, e-mail: AusahaTulyaphiban@gmail.com

towards the guidelines for managing ecotourism at Umphang Wildlife Sanctuary, Thi Lo Su Waterfall according to Iddhipada, Umphang District, Tak Province, according to the principle of Iddhipada 4 found that the overall level was at the highest level ($\bar{X}$ = 4.55, S.D. = 0.37) and the management of tourism resources was found that overall, it was at a high level ($\bar{X}$ = 4.42, S.D. = 0.50); 2) Iddhipada 4 were related to the guidelines for managing ecotourism at Umphang Wildlife Sanctuary, Thi Lo Su Waterfall according to Iddhipada 4 with a significant relationship with statistical significance at the 0.01 level, and there was a positive relationship or a relationship in a way that they followed each other as a pair, overall at a very high level ($r = .784$); and 3) guidelines for managing ecotourism at Umphang Wildlife Sanctuary, Thi Lo Su Waterfall, Umphang District, Tak Province according to Iddhipada 4 had 4 aspects: 1) facilities aspect, 2) activities aspect, 3) attractions aspect, and 4) areas aspect.

Keywords: Tourism Management, Thi Lo Su Waterfall, Iddhipada 4

แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอัมผาง น้ำตกทีลอซู อำเภออัมผาง จังหวัดตาก ตามหลักอิทธิบาท 4

อุสาหะ ตุลยาภิบาล¹ สมคิด พุ่มทุเรียน² และจรรยาศักดิ์ สุนทรเดช³

Received: August 23, 2023

Revised: October 17, 2023

Accepted: October 18, 2023

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบริบทการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักอิทธิบาท 4 กับการจัดการแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอัมผางน้ำตกทีลอซู 3) นำเสนอแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอัมผางน้ำตกทีลอซู อำเภออัมผาง จังหวัดตากตามหลักอิทธิบาท 4 เป็นการวิจัยเชิงผลานวิธี โดยการแจกแบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่น .894 กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนในเขตพื้นที่อำเภออัมผาง จังหวัดตาก ประกอบด้วย 3 ตำบล ได้แก่ ตำบลอัมผาง ตำบลแม่กลอง และตำบลแม่ละมั่ง จำนวน 391 คน สุ่มแบบแบ่งชั้น และการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เลือกแบบเจาะจง จำนวน 15 รูป/คน สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา ผลการวิจัย พบว่า 1) ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอัมผางน้ำตกทีลอซู ตามหลักอิทธิบาท อำเภออัมผาง จังหวัดตาก ตามหลักอิทธิบาท 4 พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.37) และการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยว พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = 0.50) 2) หลักอิทธิบาท 4 มีความสัมพันธ์กับแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า

¹ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนครสวรรค์

²⁻³ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Corresponding author, e-mail: AusahaTulyaphiban@gmail.com

อัมผาง น้ำตกทีลอซู ตามหลักอิทธิบาท 4 อำเภออัมผาง จังหวัดตาก มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีความสัมพันธ์เชิงบวกหรือมีความสัมพันธ์กันในลักษณะที่คล้อยตามกันเป็นคู่โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูงมาก ($r = .784$) และ 3) แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า อัมผางน้ำตกทีลอซู อำเภออัมผาง จังหวัดตาก ตามหลักอิทธิบาท 4 มี 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก 2) ด้านกิจกรรม 3) ด้านสิ่งดึงดูดใจ 4) ด้านพื้นที่

คำสำคัญ: การจัดการท่องเที่ยว, น้ำตกทีลอซู, หลักอิทธิบาท 4

บทนำ

จังหวัดตากนับเป็นจังหวัดที่มีคุณภาพทางด้านการท่องเที่ยวสูงเนื่องจากมีทรัพยากรท่องเที่ยวที่หลากหลาย มีสิ่งอำนวยความสะดวกทั้งที่พัก บริษัทนำเที่ยว ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก และยังเป็นศูนย์กลางการคมนาคมสู่ภาคเหนือ และในช่วงตั้งแต่เดือนพฤศจิกายนเป็นต้นไป อัมผางจะสวยงาม การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) สำนักงานตาก เตรียมพร้อมเดินทางส่งเสริมการท่องเที่ยวตาก พร้อมขับเคลื่อนการส่งเสริมการท่องเที่ยว และขับเคลื่อนไปด้วยกันทุกภาคส่วน ยึดแนวทาง “มุ่งมั่น ตั้งใจ สู่ความสำเร็จ ร่วมกับพันธมิตรทุกภาคส่วน” ททท. ได้ร่วมกับอำเภออัมผาง และหมู่บ้านในตำบลอัมผาง ตำบลแม่กลอง และตำบลแม่ละมั่ง เปิดฤดูกาล “ท่องเที่ยวล่องแพเข้าชมน้ำตกทีลอซู” ตั้งแต่ต้นเดือนพฤศจิกายนเป็นต้นไปจนถึงเดือนเมษายน เพื่อประชาสัมพันธ์เทศกาลล่องแพชมน้ำตกทีลอซู ให้เป็นที่รู้จักแก่นักท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น (กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช, 2564)

อำเภออัมผาง จังหวัดตาก มีความโดดเด่นด้านความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติ เป็นอีกหนึ่งพื้นที่ที่ได้รับการส่งเสริมให้เป็นหมู่บ้านท่องเที่ยว ชุมชนชาติ สัมผัสชีวิตแบบสโลว์ไลฟ์ มีบรรยากาศของความเป็นธรรมชาติที่เงียบสงบฟังเสียงสายน้ำไหลกระทบลงบนขดหิน เสียงนก เสียงลมพัดโชยมา ความเป็นธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์งดงาม สิ่งที่ถูกพูดถึงอย่างมากคือ น้ำตกทีลอซู ซึ่งสถานที่ท่องเที่ยวที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงของอัมผางที่ขึ้นชื่อความสวยงามทางธรรมชาติ เป็นน้ำตกที่ติดอันดับว่าสวยงามของไทยอีกที่ที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยธรรมชาติ น้ำตกทีลอซู ตั้งอยู่ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอัมผาง อำเภออัมผาง จังหวัดตาก ได้รับคำกล่าวขานถึงว่าเป็นน้ำตกที่สวยงามที่สุดในประเทศไทย ทีลอซู เป็นภาษากะเหรี่ยง แปลว่า น้ำตกดำ ตัวน้ำตกมีลักษณะเป็น

น้ำตกภูเขาคินพูขนาดใหญ่ ตั้งอยู่บนความสูงจากระดับน้ำทะเล 900 เมตร ความกว้างของตัวน้ำตกประมาณ 500 เมตร ไหลลดหลั่นเป็นชั้น ๆ มีความสูงประมาณ 300 เมตร ล้อมรอบด้วยป่าดงดิบที่สมบูรณ์ การเดินทางท่องเที่ยวขึ้นน้ำตกที่ลือชูลหลังจากมาถึงจุดกางเต็นท์แล้ว จะมีเส้นทางเดินไปยังน้ำตก ระยะทาง 1.5 กม. เป็นเส้นทางศึกษาธรรมชาติผ่านป่าไผ่และป่าเบญจพรรณ ระหว่างทางมีป้ายสื่อความหมายเกี่ยวกับธรรมชาติและพืชพันธุ์ตามจุดต่าง ๆ ให้นักท่องเที่ยวได้ศึกษา เมื่อถึงบริเวณน้ำตก จะเห็นละอองน้ำพุ่งกระจายไปทั่วโขดหินเบื้องล่าง มองเห็นธารน้ำตกลงมาจากผาคินพูซึ่งอยู่สูงประมาณ 300ม. ตามแนวกว้างกว่า 500 ม. ท่ามกลางป่าครึ้มอาจ แบ่งธารน้ำตกได้เป็นสามกลุ่ม คือ กลุ่มด้านซ้ายมือ (เมื่อหันหน้าเข้าหาน้ำตก) เป็นกลุ่มใหญ่ที่สุดสูงที่สุด และเป็นด้านที่สวยงามที่สุด มีธารน้ำตกหลายสายไหลลดหลั่นลงมาเป็นชั้นเชิง ส่วนกลุ่มตรงกลาง สายน้ำไหลลงมาจากหน้าผาสูงชันใกล้เคียงกับกลุ่มซ้ายมือแต่ไม่เป็นชั้นและแคบกว่า ส่วนกลุ่มทางขวามือ มีสายน้ำตกมากและ หน้าผาเตี้ยกว่าสองกลุ่มแรก เมื่อมองทั้งสามกลุ่มรวมกันจะเห็น น้ำตกที่ลือชูลที่ยิ่งใหญ่และสวยงามบริเวณ ด้านล่าง มีทางเดินไปยังจุดชมวิวกว๊านก้นบ้นยอดเขาฝั่งตรงกันข้าม เป็นจุดที่มองเห็นน้ำตกที่ลือชูล ได้สวยงาม พื้นที่อัมผาง แม่กลอง และแม่ละมุ้ง มีพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านศูนย์ผ้าทอกะเหรี่ยง ที่ปลูกสร้างเป็นอาคารทรงไทยภายในจัดแสดง เสื้อผ้า ชุดประจำเผ่า เนื่องด้วยอำเภออัมผางมีทรัพยากรที่ค่อนข้างอุดมสมบูรณ์มีพันธุ์ไม้ที่สวยงามและหายากและมีวัฒนธรรมประเพณีที่สืบทอดมาอย่างยาวนาน เช่น วัฒนธรรมการทอผ้าด้วยมือก็ยังมีถึงปัจจุบันและประเพณีลอยกระทงซึ่งจัดขึ้นโดยทางสำนักงาน อบตจึงมีนักท่องเที่ยวล้งไหลเข้ามามากมายใน ทุก ๆ ปีทางเจ้าหน้าที่ อบต แลเห็นแนวทางที่จะนำรายได้เข้ามาให้กับคนในชุมชนจึงจัดตั้งสมาคมสินค้าโอท็อป ซึ่งก็จะมีกรวางจำหน่ายสินค้าของฝาก เช่น ผ้าทอกะเหรี่ยง เซวา เซโปล์ เซชู แท เป็นต้น และอัมผางยังมีสถานที่ท่องเที่ยวที่ขึ้นชื่อของประเทศไทยเป็นน้ำตกที่สวยงามติดอันดับต้น ๆ ของประเทศไทยโดยอยู่ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าและมีเจ้าหน้าที่คอยประจำการดูแลรักษาอยู่ซึ่งน้ำตกก็จะมีที่สวยงามในช่วงปลายปีจึงมีนักท่องเที่ยวและคนในชุมชนเข้าไปเที่ยวมากมายแต่ยังขาดสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ในเรื่องที่พัก บริษัทนำเที่ยว และของฝากต่าง ๆ ฉะนั้นก็เลยอยากแก้ไขในด้านนี้จึงอยากแก้ไขโดยการกระตุ้นให้เจ้าหน้าที่ในตัวอำเภออัมผางให้แก้ไขในส่วนนี้ และนี่ก็เป็นปัญหาที่ยังไม่มีใครแก้จึงส่งผลเสียและขาดรายได้ในส่วนนี้ คุณภาพการท่องเที่ยว ที่คำนึงถึงความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม องค์การชุมชน การจัดการ และการเรียนรู้ กำหนดทิศทางการท่องเที่ยวโดย สมาชิกในชุมชนเพื่อชุมชน และชุมชนเป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวมีบทบาท

เป็นเจ้าของมีสิทธิในการจัดการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน (พจนานุกรม, 2556) นอกจากประโยชน์ของการท่องเที่ยวแล้ว อีกมุมหนึ่งการท่องเที่ยวจะส่งผลกระทบต่อสังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมของชุมชน เมื่อการท่องเที่ยวเกิดผลกระทบต่อชุมชนจึงมีความจำเป็นที่ชุมชนจะต้องรวมตัวกัน เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน ช่วยกันคิดวางแผน ดำเนินการ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมกันพัฒนา และร่วมกันแบ่งปันผลประโยชน์ รวมถึงร่วมกันสร้างกฎกติกาของชุมชนให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวให้ปฏิบัติตามกฎกติกาของชุมชน หรือการสร้างมาตรฐานต่าง ๆ ของชุมชน เพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดผลกระทบที่เกินความสามารถของคนในชุมชนจะแก้ไขได้

ความสำเร็จของการจัดการท่องเที่ยวนำไปสู่การพัฒนา “แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอัมผางน้ำตกทีลอซู อำเภออัมผาง จังหวัดตาก ตามหลักอิทธิบาท 4” คือ เศรษฐกิจชุมชน สังคม ประชาชนในชุมชนให้มีชีวิตอยู่ดีกินดี และสิ่งแวดล้อมได้รับการอนุรักษ์ รวมถึงการดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตอันดีงามของชุมชน สืบทอดรุ่นต่อรุ่น บริหารทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดความยั่งยืนในชุมชน มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ สิ่งดึงดูดใจ การเข้าถึงกิจกรรมการท่องเที่ยว ที่พักแรม และสิ่งอำนวยความสะดวก (วิภาวี อินทราคม, 2553)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาบริบทการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอัมผางน้ำตกทีลอซู อำเภออัมผาง จังหวัดตาก
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักอิทธิบาท 4 กับการจัดการแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอัมผางน้ำตกทีลอซู
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอัมผางน้ำตกทีลอซู อำเภออัมผาง จังหวัดตากตามหลักอิทธิบาท 4

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอัมผางน้ำตกทีลอซู อำเภออัมผาง จังหวัดตาก ตามหลักอิทธิบาท 4” ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

1. การวิจัยเชิงปริมาณ

ประชาชนในเขตพื้นที่อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก ประกอบด้วย 3 ตำบล ได้แก่ ตำบลอุ้มผาง ตำบลแม่กลอง และตำบลแม่ละมั่ง ตำบลอุ้มผาง 7 หมู่บ้าน ตำบลแม่กลอง 4 หมู่บ้าน และแม่ละมั่ง 8 หมู่บ้าน รวม 19 หมู่บ้าน ประชากรทั้งหมดในเขต 3 ตำบล จำนวน 15,896 คน (กรมการปกครอง, 2564) กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างเป็นสัดส่วน โดยใช้สูตรของ Taro Yamane (1973) พิจารณาจากจำนวนประชากรเพื่อให้ได้ข้อมูลมีลักษณะกระจาย ให้สัมพันธ์กับสัดส่วนของประชากร โดยทำการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) สุ่มกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 391 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ .894 แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นการพัฒนาคุณภาพการท่องเที่ยวของน้ำตกทีลอซู อำเภออุ้มผาง จังหวัดตากแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Likert, R., 1970) และ ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะ

สถิติที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) คือ ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และสถิติอนุมาน (Inferential Statistics) โดยใช้แบบสอบถามแบบหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 15 รูป/คน ใช้เทคนิคการวิเคราะห์โดยการสร้างข้อมูล (Analysis Induction)

สรุปผลการวิจัย

1. บริบทการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอุ้มผางน้ำตกทีลอซู อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก พบว่า

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการจัดการ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอุ้มผางน้ำตกทีลอซู อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก โดยภาพรวม

(n=391)

แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า อัมผางน้ำตกทีลอซู อำเภออัมผาง จังหวัดตาก	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
เชื่อมั่นในสิ่งที่ทำ	4.63	0.50	มากที่สุด
มีความเพียร ความมุ่งมั่นทุ่มเท	4.58	0.55	มากที่สุด
การมีใจที่จดจ่อและรับผิดชอบ	4.56	0.55	มากที่สุด
การทบทวนในสิ่งที่คิดได้ทำมา	4.43	0.59	มาก
ภาพรวม	4.55	0.37	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอัมผางน้ำตกทีลอซู อำเภออัมผาง จังหวัดตาก ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.37) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่า ด้านเชื่อมั่นในสิ่งที่ทำ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.63$, S.D. = 0.50) รองลงมา คือ มีความเพียร ความมุ่งมั่นทุ่มเท มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = 0.55) และการมีใจที่จดจ่อและรับผิดชอบ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.56$, S.D. = 0.55) และน้อยที่สุด คือ การทบทวนในสิ่งที่คิดได้ทำมามีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.43$, S.D. = 0.59) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอัมผางน้ำตกทีลอซู อำเภออัมผาง จังหวัดตากตามหลักอิทธิบาท 4 โดยภาพรวม

(n=391)

แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอัมผาง น้ำตกทีลอซู ตามหลักอิทธิบาท 4 อำเภออัมผาง จังหวัดตาก	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
สิ่งอำนวยความสะดวก	4.49	0.62	มากที่สุด
กิจกรรม	4.15	0.67	มากที่สุด
สิ่งดึงดูดใจ	4.59	0.55	มากที่สุด
พื้นที่	4.23	0.63	มาก
ภาพรวม	4.42	0.50	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอัมผางน้ำตกทีลอซู อำเภออัมผาง จังหวัดตาก ตามหลักอิทธิบาท 4 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.42, S.D. = 0.50) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่าด้านสิ่งดึงดูดใจ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$ = 4.59, S.D. = 0.63) รองลงมา คือ สิ่งอำนวยความสะดวก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.49, S.D. = 0.62) และพื้นที่ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.23, S.D. = 0.63) และน้อยที่สุด คือ กิจกรรม มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.15, S.D. = 0.67) ตามลำดับ

2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักอิทธิบาท 4 กับการจัดการแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอัมผางน้ำตกทีลอซู อำเภออัมผาง จังหวัดตาก พบว่า

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างหลักอิทธิบาท 4 กับการจัดการแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอัมผางน้ำตกทีลอซู อำเภออัมผาง จังหวัดตาก

	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	Y ₁	Y ₂	Y ₃	Y ₄	X _{รวม}	Y _{รวม}
X ₁	1									
X ₂	.411**	1								
X ₃	.466**	.510**	1							
X ₄	.277**	.463**	.408**	1						
X _{รวม}	.716**	.793**	.778**	.725**	1					
Y ₁	.266**	.124*	.108*	.213**	.239**	1				
Y ₂	.097**	.095*	.078*	.082*	.021*	.111*	1			
Y ₃	.992**	.403**	.462**	.286**	.712**	.274**	.270**	1		
Y ₄	.445**	.959**	.472**	.352**	.740**	.200**	.123*	.451**	1	
Y _{รวม}	.691**	.708**	.493**	.395**	.760**	.599**	.331**	.706**	.784**	1

**นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 3 พบว่า หลักอิทธิบาท 4 มีความสัมพันธ์กับแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอัมผางน้ำตกทีลอซู อำเภออัมผาง จังหวัดตาก โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีความสัมพันธ์กันในทางบวกในระดับสูงมาก ($r=784^{**}$) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่า คู่ของด้านสิ่งดึงดูดใจกับด้านความเชื่อมั่นในสิ่งที่ทำมีค่าความสัมพันธ์สูงสุด ($r=.992^{**}$) รองลงมา คือ คู่ของด้านพื้นที่กับด้านความเพียร ความมุ่งมั่นทุ่มเท ($r=.959^{**}$) และค่าที่น้อยที่สุดคือ ด้านกิจกรรมกับด้านการมีใจจดจ่อและรับผิดชอบ ($r=.078^{**}$)

3. แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอัมผางน้ำตกทีลอซู อำเภออัมผาง จังหวัดตากตามหลักอิทธิบาท 4 พบว่ามี 4 ด้าน

3.1. แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ประกอบด้วย 1) เน้นให้มีร้านอาหารที่มีราคาเหมาะสมสำหรับบริการนักท่องเที่ยว 2) ในพื้นที่รอบเขตของน้ำตกทีลอซู ได้จัดให้มีแหล่งข้อมูลหรือศูนย์ข้อมูลเพื่อบริการนักท่องเที่ยวได้ทราบก่อนเข้าไปเที่ยวชม 3) พื้นที่รอบเขตของน้ำตกทีลอซู เน้นให้มีห้องน้ำประจําทางที่เดินเข้าไปมีความสะอาด สะดวกเพียงพอต่อจำนวนนักท่องเที่ยว 4) ในพื้นที่ได้จัดให้มีถนนที่มีความสะดวกเชื่อมโยงไปยังแหล่งท่องเที่ยวโดยมีรถโดยสารคอยบริการนักท่องเที่ยวอย่างเพียงพอ และ 5) ในพื้นที่รอบเขตของน้ำตกทีลอซู ได้จัดให้มีห้องน้ำและทางลาดเพื่อบริการต่อนักท่องเที่ยวผู้พิการ ผู้สูงอายุ

3.2. แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านกิจกรรม ประกอบด้วย 1) พื้นที่รอบเขตของน้ำตกทีลอซู เน้นกิจกรรมในการส่งเสริมและฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม เช่น การปลูกป่าทดแทน การทำฝาย และเก็บขยะ 2) พื้นที่รอบเขตของน้ำตกทีลอซู ส่งเสริมให้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมงานประจำปี 3) เน้นให้มีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การจัดการสิ่งแวดล้อม 4) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมและสนับสนุนให้เกิดความสุข และ 5) จัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรม และ ประเพณี เช่น การทำบุญเจตีย์ และอื่น ๆ

3.3. แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านสิ่งดึงดูดใจ ประกอบด้วย 1) อนุรักษ์เส้นทางและดูแลรักษาน้ำตกทีลอซูให้มีความสวยงามและสะอาดอยู่ตลอด 2) ดูแลรักษาป่าให้มีความอุดมสมบูรณ์ไม่มีการเผ่าป่าและไม่ทำลายป่า 3) มีสัตว์ป่าที่หลากหลายชนิดและมีเส้นทางทางศึกษาธรรมชาติที่สามารถถ่ายรูปได้ 4) มีพรรณไม้หายากและสวยงามให้นักท่องเที่ยวชม และ

5) รอบเขตเป็นธรรมชาติที่สมบูรณ์สวยงาม และยังเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้ทำกิจกรรมร่วมกับชุมชน

3.4. แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านพื้นที่ ประกอบด้วย 1) พื้นที่รอบเขตของน้ำตกทีลอซู ได้มีการจัดภูมิทัศน์ให้เหมาะสมแก่การส่งเสริมการท่องเที่ยว 2) พื้นที่รอบเขตของน้ำตกทีลอซู มีที่พักที่สะอาด สะดวก และปลอดภัย 3) พื้นที่รอบเขตของน้ำตกทีลอซู มีการสำรวจความพร้อม และปรับปรุงเป็นระยะตลอด 4) พื้นที่รอบเขตของน้ำตกทีลอซู มีการจัดทรัพยากรทางการท่องเที่ยวในพื้นที่ดึงดูดใจแก่นักท่องเที่ยว และ 5) พื้นที่รอบเขตของน้ำตกทีลอซู ได้มีการจัดเส้นทางธรรมชาติ รอบเขตรักษาพันธุ์ป่าให้นักท่องเที่ยว

อภิปรายผลการวิจัย

1. ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอัมผางน้ำตกทีลอซู อำเภออัมผาง จังหวัดตาก ตามหลักอิทธิบาท 4 การจัดการทรัพยากรท่องเที่ยว พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = 0.50) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่า ด้านสิ่งดึงดูดใจ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = 0.63) รองลงมา คือ สิ่งอำนวยความสะดวก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.49$, S.D. = 0.62) และพื้นที่ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = 0.63) และน้อยที่สุด คือ กิจกรรม มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.15$, S.D. = 0.67) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชญาณันต์ คุปตะวินทุ (2556) พบว่า ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการจัดการโฮมสเตย์ บ้านหม้อ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุด ในด้านที่พัก ด้านความปลอดภัย ด้านอ้อยาศัยมิตรของเจ้าของบ้านและสมาชิกในครัวเรือน ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านวัฒนธรรม ด้านการสร้างคุณค่าของผลิตภัณฑ์ ด้านการบริหารของกลุ่มโฮมสเตย์ ด้านประชาสัมพันธ์ ยกเว้นด้านอาหาร และรายการท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก และนักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นไปได้ในการนำแนวทางการจัดการโฮมสเตย์ บ้านหม้อ ไปใช้ให้ประสบความสำเร็จทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด

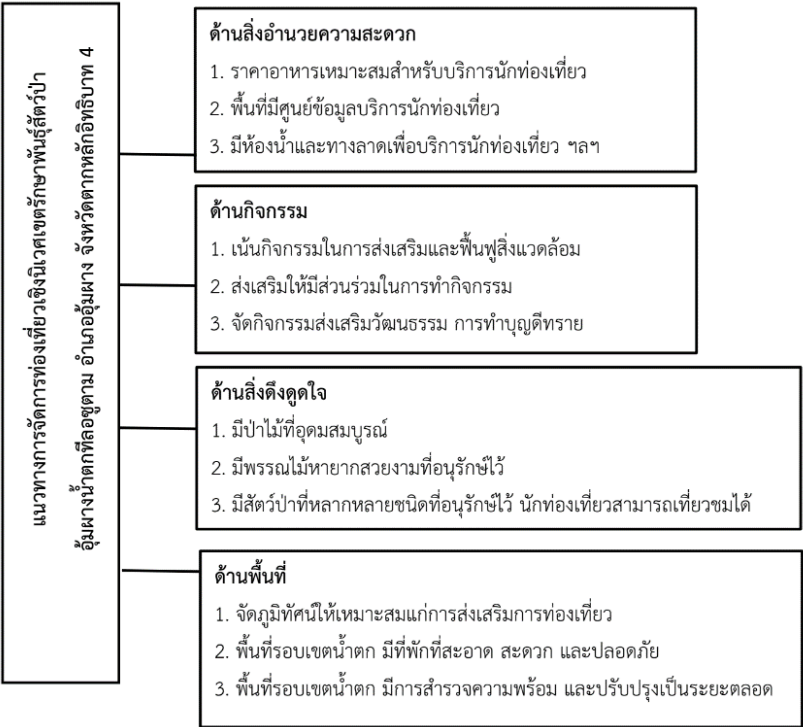
2. หลักอิทธิบาท 4 มีความสัมพันธ์กับแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอัมผางน้ำตกทีลอซู อำเภออัมผาง จังหวัดตาก โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีความสัมพันธ์กันในทางบวกในระดับสูงมาก ($r=784^{**}$) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่าค่าของด้านสิ่งดึงดูดใจกับด้านความเชื่อมั่นในสิ่งที่ทำมีค่า

ความสัมพันธ์สูงสุด ($r=.992^{**}$) รองลงมา คือ คู่ของด้านพื้นที่กับด้านความเพียร ความมุ่งมั่นทุ่มเท ($r=.959^{**}$) และค่าที่น้อยที่สุดคือ ด้านกิจกรรมกับด้านการมีใจจดจ่อและรับผิดชอบ ($r=.078^{**}$) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนิสาร์ตน์ จุลวงศ์ (2553) พบว่า การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน วิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตรท่องเที่ยวชมสวนเลียบคลองมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่า วิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตรท่องเที่ยวชมสวนเลียบคลองมหาสวัสดิ์ มีกระบวนการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน 4 กระบวนการ คือ การวางแผน การจัดสายงาน การดำเนินงาน และการควบคุมการดำเนินงาน โดยมีองค์ประกอบที่เอื้อต่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน 5 ประการ ได้แก่ ทุนทางบุคคล ทุนทางสังคม ทุนทางทรัพยากรธรรมชาติ ทุนทางวัฒนธรรมและทุนภายนอก จากการวิจัยสรุปได้ว่า การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนแห่งนั้น มาจากการมีส่วนร่วมของชุมชน การมีผู้นำที่เข้มแข็ง เสียสละ และมีวิสัยทัศน์ ความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกันของคนในชุมชน และการแบ่งปันผลประโยชน์อย่างเป็นธรรมเพื่อนำไปสู่การจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชนต่อไป

3. แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า อัมผางน้ำตกทีลอซู ตามหลักอิทธิบาท 4 อำเภออัมผาง จังหวัดตาก มี 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก คือ ราคาอาหารเหมาะสมสำหรับบริการนักท่องเที่ยว, พื้นที่มีศูนย์ข้อมูลบริการนักท่องเที่ยว, มีห้องน้ำและทางลาดเพื่อบริการนักท่องเที่ยว 2) ด้านกิจกรรม คือ เน้นกิจกรรมในการส่งเสริมและฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม, ส่งเสริมให้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม, จัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมการทำบุญดีทนาย 3) ด้านสิ่งดึงดูดใจ คือ มีป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์, มีพรรณไม้หายากสวยงามที่อนุรักษ์ไว้, มีสัตว์ป่าที่หลากหลายชนิดที่อนุรักษ์ไว้ นักท่องเที่ยวสามารถเที่ยวชม 4) ด้านพื้นที่ คือ จัดภูมิทัศน์ให้เหมาะสมแก่การส่งเสริมการท่องเที่ยว, พื้นที่รอบเขตน้ำตกมีที่พักที่สะอาด สะดวก ปลอดภัย, พื้นที่รอบเขตน้ำตกมีการสำรวจความพร้อม และปรับปรุงเป็นระยะ สอดคล้องกับงานวิจัยของรัตติยาพรหมกลีบ (2562) พบว่า ปัจจัยด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว เป็นสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยวที่มีอยู่ในพื้นที่ทั้งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ และสิ่งที่ชุมชนสร้างขึ้น ประกอบด้วยสิ่งอำนวยความสะดวก กิจกรรม สิ่งดึงดูดใจ และความเป็นอัตลักษณ์เชิงพื้นที่

องค์ความรู้ใหม่

ผู้วิจัยขอสรุปองค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

ผู้วิจัยได้รับองค์ความรู้จากการศึกษา “แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอัมผาง น้ำตกทีลอซู ตามหลักอิทธิบาท 4 อำเภออัมผาง จังหวัดตาก” ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ดังนี้ การเริ่มต้นของการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต้องเริ่มที่ทำความเข้าใจกับสมาชิกในชุมชนให้เห็นประโยชน์ของการจัดการท่องเที่ยว โดยการชี้แจง หรือการนำเสนอผู้นำเสนอต้องอธิบายในส่วนที่เป็นประโยชน์ และผลกระทบไปพร้อมกัน เพื่อให้สมาชิกในชุมชนได้รับข้อมูลทั้งด้านบวก และผลกระทบ เมื่อสมาชิกในชุมชนมีความเห็นร่วมกันที่จะทำการท่องเที่ยว ขั้นตอนมาเป็นขั้นตอนของการระดมความเห็น และขอความร่วมมือทุกภาคส่วนในชุมชน หรือสมาชิกในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวร่วมกัน ร่วมกันสร้างเครือข่าย ร่วมกันศึกษาศักยภาพของชุมชน และความเป็นไปได้ของการจัดการท่องเที่ยว วิเคราะห์และสรุปผลการศึกษา นำผลการศึกษามาพัฒนาให้เกิดความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยว กำหนดวิสัยทัศน์ วัตถุประสงค์ นโยบายของการท่องเที่ยวในชุมชน รวมถึงกำหนดกฎกติการ่วมกันในชุมชนเพื่อเป็นแนวปฏิบัติในการจัดการ

ท่องเที่ยว และเป็นแนวปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยว ต่อมากำหนดรูปแบบการบริหารจัดการ โดยสมาชิกในชุมชนมีหน้าที่ในการบริหารจัดการทั้งหมด ร่วมกันจัดโปรแกรมกิจกรรมและเส้นทางท่องเที่ยวที่นำเสนอของดีในชุมชนที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะท้องถิ่นของตนบนพื้นฐานการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยวที่สร้างการเรียนรู้ และประสบการณ์ที่มีคุณค่าให้กับนักท่องเที่ยว เมื่อได้โปรแกรม กิจกรรม และเส้นทางท่องเที่ยวแล้ว ผู้จัดการท่องเที่ยวต้องทดลองกิจกรรมทางการท่องเที่ยว เพื่อสะท้อนผลการปฏิบัติงาน และนำมาปรับปรุงก่อนที่จะเปิดให้นักท่องเที่ยวได้เข้ามาท่องเที่ยว หลังจากการทดลอง และนำผลสะท้อนมาพัฒนาปรับปรุงให้สมบูรณ์แล้ว จึงนำเสนอข้อมูลทางการท่องเที่ยวของชุมชนไปสู่นักท่องเที่ยว โดยใช้เครื่องมือทางการตลาดและการสื่อความหมายการท่องเที่ยว และกิจกรรมท้ายสุด คือ การประเมินผลการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน โดยประเมินผลรายการกิจกรรม หลังจากให้นักท่องเที่ยวเดินทางท่องเที่ยวในชุมชน และการประเมินผล ตามแต่ชุมชนจะเห็นสมควร เพื่อนำผลที่ได้มาพัฒนา และปรับปรุงการท่องเที่ยวให้สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยเรื่อง “แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอัมผางน้ำตกทีลอซู อำเภออัมผาง จังหวัดตาก ตามหลักอิทธิบาท 4” ผู้วิจัยได้ข้อสรุปและการเสนอแนะไว้ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการวิจัยที่ได้นำเสนอไปแล้วนั้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเกี่ยวกับแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอัมผางน้ำตกทีลอซู อำเภออัมผาง จังหวัดตากตามหลักอิทธิบาท 4 ดังนี้

1. เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอัมผางน้ำตกทีลอซูควรมีนโยบายในการส่งเสริมการพัฒนาพิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน พิพิธภัณฑ์ต้นน้ำ ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว
2. เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอัมผางน้ำตกทีลอซูควรมีนโยบายให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมประชุมในการจัดการท่องเที่ยว
3. เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอัมผางน้ำตกทีลอซูควรมีนโยบายในการจัดตั้งจุดประชาสัมพันธ์ให้ข้อมูลข่าวสารของแหล่งท่องเที่ยว

4. เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอัมผางน้ำตกที่ล่อชูควรมีนโยบายในการส่งเสริมการสร้างมนุษยสัมพันธ์ในการอยู่ร่วมกันระหว่างประชาชนกับนักท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. เจ้าหน้าที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ผู้นำชุมชน และประชาชนในท้องถิ่นร่วมมือกันในการพัฒนาพิพิธภัณฑสถานบ้าน พิพิธภัณฑสถานน้ำ โดยการสร้างความเป็นเอกลักษณ์ มีสิ่งอำนวยความสะดวก ให้เข้าถึงทรัพยากรท่องเที่ยวในพื้นที่ตั้งพิพิธภัณฑสถาน

2. เจ้าหน้าที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ผู้นำชุมชน และประชาชนควรจัดตั้งคณะกรรมการหรือสมาชิกให้เป็นผู้ชักชวนให้ประชาชนได้รับข่าวสารในการจัดการท่องเที่ยวจะทำให้องค์กรต่าง ๆ ที่อยู่ในชุมชนและทุกระดับ โดยมีระดับจังหวัด ระดับอำเภอ ระดับตำบล และระดับท้องถิ่นที่ให้เข้ามามีส่วนร่วมกับประชาชน เพื่อจะได้มีการเตรียมข้อตกลงวางแผนการดำเนินงานในการจัดหางบประมาณ ทรัพยากร และบุคลากรที่เกี่ยวข้องเข้ามาร่วมงาน

3. เจ้าหน้าที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ผู้นำชุมชน และประชาชนต้องตั้งจุดประชาสัมพันธ์ข้อมูลที่มีความถูกต้อง ชัดเจน และเป็นไปในทิศทางเดียวกันแก่นักท่องเที่ยว เพื่อป้องกันนักท่องเที่ยวเกิดเข้าใจผิดและคลาดเคลื่อนไปจากความเป็นจริง

4. ประชาชนและนักท่องเที่ยวควรมีสัมพันธไมตรีที่ดีต่อกัน จะต้องปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามกฎหมายระเบียบข้อบังคับของแหล่งท่องเที่ยวในแต่ละแห่ง รวมไปถึงควรเคารพวิถีชีวิตขนบธรรมเนียม ประเพณีของชุมชนท้องถิ่น เพื่อร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวให้ดำรงอย่างยั่งยืนและสืบทอดเป็นมรดกที่มีคุณค่าต่ออนุชนรุ่นหลัง

เอกสารอ้างอิง

กรมการปกครอง. (2564). *อำเภออัมผาง*. เข้าถึงได้จาก [http:// www.amphoe.com](http://www.amphoe.com)

กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช. (2564). *น้ำตกที่ล่อชู*. เข้าถึงได้จาก https://www.facebook.com/DNP1362/photos/a.1608134926168076/1848203405494559/?paipv=0&eav=AfZDRHi2Cwbn3QrDjKS0ePXXK4W5ZyNzFPLSKvi5WKN4lAco21Ft90wHrSGa41B8qL0E&_rdr

- ชญานันตย์ คุปตะวินทุ. (2556). *แนวทางพัฒนาการจัดโฮมสเตย์บ้านหม้อ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี*. (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา). คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิสาร์ตน์ จุลวงศ์. (2553). *การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน วิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตร ล่องเรือชมสวนเลียบคลองมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พจนา สอนศรี และสมภาพ ยี่จ่อหอ. (2556). *คู่มือมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน*. เชียงใหม่ : หจก.วนิดาการพิมพ์.
- รัตติยา พรหมกัลป์, พระเทพปริยัติเมธี และนัยนา เกิดวิชัย. (2562). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์*, 21(1), 13-28.
- วิภาวี อินทราคม. (2553). *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจบริโภคผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยวเกาะสีชังจังหวัดชลบุรีของนักท่องเที่ยวชาวไทย*. (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการจัดการ). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- Likert, R. (1970). *The Method of Constructing and Attitude Scale, Reading in Attitude Theory and Measurement*. New York : Wiley & Son.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: an introductory analysis*. New York : Harper. & Row.